

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

El "Mileurisme", avançant cap a la fractura social

No és cap secret que les generacions actuals estem vivint un període de transformacions polítiques, socials i econòmiques, una qüestió que, si bé és cíclica, aquesta vegada destaca per dos factors. En primer lloc, pel seu abast universal, en el que coneixem popularment com a globalització (econòmica) o mundialització (econòmica) amb tot el que això implica, i, en segon lloc, per la rapidesa amb què es duen a terme aquestes transformacions que, conseqüentment, suposen canvis immediats difícils de resoldre.

A grans trets, amb la finalització de la Guerra Freda, el capitalisme s'ha imposat com a model econòmic hegemònic, en connivència amb les grans potències occidentals encapçalades pels Estats Units d'Àmerica (EUA). Consolidada aquesta hegemonia i sense perdre de vista la possibilitat d'un "xoc de civilitzacions" com l'anunciat per Huntington, el neoliberalisme s'ha expandit en la cerca de nous mercats, tant en l'àmbit sectorial com en el territorial. Paradoxalment, aquesta pugna per l'assoliment d'un lliure comerç a escala planetària no ha suposat un major benestar comunitari. Els avenços tecnològics, així com els guanys econòmics, beneficien només un petit percentatge del planeta.

De forma molt més concreta, aquest procés globalitzador també ens afecta de diferents maneres. Més enllà de parlar dels fluxes migratoris, de la deslocalització d'empreses o de la turistificació de les nostres comarques, volem enfocar tot aquest fenomen des d'una òptica juvenil i laboral i des de societats occidentals. Aquest és un sector de la població que, si bé no viu en condicions de pobresa extrema, sí que pateix condicions d'instabilitat.

D'uns anys cap aquí, i en clau laboral, s'ha començat a parlar amb normalitat de conceptes com ara "precarietat", "deslocalitzacions", "mileurisme", "treball temporal", "desregulació" o, en certa mesura, "ser becari". Aquestes paraules donen crèdit d'una bona part de transformacions del mercat laboral inherents a l'expansió planetària del sistema capitalista i de la seva lògica de maximització de beneficis econòmics.

Evidentment, aquest fet respon a canvis en el mercat de treball, a la introducció de reformes que atorguen un major marge d'adaptació a tot tipus d'empreses. La superació de les fronteres econòmiques o la desaparició del sector públic obren noves possibilitats comercials que actuen com a efecte dòmino. Malgrat els beneficis del lliure comerç i l'autoregulació dels mercats defensats per les teories liberals, el cert és que la riquesa s'acumula cada cop a menys mans, en detriment de la resta de la població. De la mateixa manera, les transformacions al mercat laboral incideixen així mateix a nivell cultural i afecten l'escala de valors col·lectiva, potenciant l'individualisme, el consumisme o la competitivitat.

Tota aquesta conjuntura causa efectes en el desenvolupament personal i col·lectiu, especialment quan posa traves al procés emancipador personal. Cal recordar que,

L'ESTAT DE LA **Qüestió**

des d'una perspectiva juvenil, per emancipació entenem el conjunt d'accions per les quals una persona assoleix una situació de plena autonomia personal. Més enllà d'una lectura en clau de maduresa, l'esmentat procés fa referència a la cobertura de fins a tres necessitats bàsiques, el "triangle de l'emancipació": treball, habitatge i formació. I més enllà de disposar-ne, el cert és que, per poder-nos referir a una situació d'emancipació pròpiament dita, aquestes necessitats han d'oferir un mínim de garanties. Així doncs, el treball o l'habitatge en males condicions, pel motiu que sigui, no pot ser entès com una via efectiva d'emancipació.

És per això que, des de fa un temps i sempre a les economies occidentals, s'ha normalitzat el concepte de precarietat. Aquest és un terme que es refereix a la situació sociolaboral a la que els i les treballadores s'han hagut d'habituar, i que és fruit de l'extensió del lliure comerç i de la pressió dels grans capitals per a modificar tota aquella normativa jurídica que al seu entendre els dificultava la capacitat competitiva. De la mateixa manera, també els estats han hagut d'adaptar les seves polítiques econòmiques a les transformacions del mercat, optant per la via neoliberal d'eixamplar els espais de participació del lliure canvi.

El treball precari des d'una perspectiva juvenil

A petita escala, els treballadors i les treballadores són qui ha pagat els plats trencats: la desregulació del treball i fins i tot de les relacions laborals han restat estabilitat en matèria de feina. El risc a les deslocalitzacions o a les reconversions industrials, així com l'extensió de noves formes de contractació (contractes de pràctiques, figura dels becaris, treball autònom) i noves formes de treball (contractes d'obra i servei, treball temporal o flexibilitat laboral) ha estat assumit íntegrament per la classe treballadora, que ha assistit en paral·lel al progressiu desmantellament del sector públic i a l'encariment dels preus de l'habitatge. De la mateixa manera, no és agosarat afirmar que tot plegat té efectes sobre la seguretat en el treball, ja que trobem que un de cada tres accidents laborals el pateixen els joves, un percentatge massa elevat.

El treball precari ha afectat amb major duresa el jovent, que concep la pràctica impossibilitat de trobar una ocupació que li permeti prendre les seves decisions i afrontar el seu futur immediat amb un mínim de garanties. A tall d'exemple, segons dades de l'*Agència Tributària*, a les comarques de Barcelona el salari mitjà entre els joves de 18 a 25 anys es situava l'any 2005 sobre els 8.200 euros anuals, contra els 16.300 que cobraven aproximadament de mitja els joves de 26 a 35 anys. A partir dels 36 anys, i fins a la jubilació, el còmput mitjà salarial oscil·la entre els 20 i els 25 mil euros anuals, sempre amb importants diferències de gènere, que s'agreugen amb l'increment d'edat.

Així doncs, la precarietat, entesa com la suma de totes aquestes dificultats, no només comporta un descens en els salaris, sinó també en l'estabilitat laboral, a causa de la temporalitat dels contractes. Bona mostra d'això són els resultats del Departament de Treball, que apunta que un 82 % dels contractes laborals signats al llarg del primer semestre d'aquest any a Barcelona són temporals (sent unes dades

L'ESTAT
DE LA

Qüestió

sensiblement millors a tot Catalunya o arreu de l'estat). Evidentment, part d'aquests contractes esdevenen indefinits amb posterioritat, però aquest fet és representatiu quant a la pèrdua de pes de la contractació estable, en favor dels contractes per obra o servei o per eventuals i, en el cas de les persones de fins a 30 anys, els contractes de pràctiques.

Així, ens trobem davant d'una important trava per al desenvolupament professional i personal que pateixen sobretot els i les joves, sense oblidar els col·lectius de risc. A la vegada, i a diferència de dècades anteriors, aquesta qüestió s'ha estès a àmplies capes del jovent, incloent a joves amb estudis universitaris.

És en aquest sentit que cal parlar del que s'ha anomenat "milleurisme", concepte popularitzat arreu de l'estat i que s'empra per a referir-se al seguit de persones que treballen per un salari similar a aquesta quantitat, generalment inferior. El concepte, amb connotacions despectives, descriu el cas de moltes i molts joves catalans (un 50% del jovent treballador) que, independentment de la formació obtinguda, treballen en tot tipus de feines amb uns sous que se situen al voltant dels mil euros mensuals. Tot i que es troba per damunt del Salari Mínim Interprofessional (SMI), salaris d'aquest calibre dificulten la possibilitat d'emancipar-se.

El més frapant és que, a diferència de les generacions precedents, la joventut actual, nascuda després de la Transició, ha assolit unes millors quotes de formació a tots nivells i, de fet, presenta també millors índex d'ocupació, especialment a nivell juvenils. Ara bé, tot i aquestes dades, que suposen una millora del capital social disponible, en tant que augmenten any rere any els percentatges de persones que disposen d'estudis superiors, no tenen translació en la capacitat de consum degut a uns salaris que no s'han incrementat al mateix ritme que ho han fet els preus. Ens trobem davant la paradoxa que les noves generacions, que compten amb uns nivells mitjans de formació clarament superiors als de les generacions precedents, es troben davant d'unes perspectives de futur molt més incertes.

Les dificultats per accedir a un habitatge digne

I és que, més enllà de la revisió dels salaris, la capacitat de consum i el mercat de treball, l'accés a l'habitatge és el que més castiga les economies domèstiques. El negoci de la construcció, la revalorització del sòl i sobretot les polítiques especulatives milionàries han intervingut dramàticament en l'opció individual de buscar un sostre. El "boom immobiliari" ha alterat les lleis d'oferta i demanda, arribant-se a impulsar hipoteques a 30 i 40 anys. Part del jovent (i no tant jovent) es troba endeutada amb bancs, caixes i entitats creditores per bona part de la seva vida.

Són prou significatives dades com les que segueixen: l'any 1992 el preu de venda del metre quadrat a Barcelona es situava en 1.387 euros, mentre que, a principis del 2007, ja havia sobrepassat els 6.000 euros. En el cas de l'habitatge de segona mà, també de propietat, el metre quadrat ha passat dels 1.279 euros als 5.000 i escaig en el mateix interval temporal.

L'ESTAT
DE LA

Qüestió

En el cas dels lloguers, seguint amb dades barcelonines extretes del Departament d'Estudis Fiscals municipal, observem com el preu del metre quadrat s'ha duplicat els darrers anys. Si a l'any 2000 aquest preu estava als 7 euros i escaig, al primer semestre d'enguany ha assolit els 14 euros de mitjana, una tendència que sembla situar-se a l'alça davant dels preus prohibitius de l'habitatge de compra. Sovint, doncs, ens trobem en casos on l'accés a l'habitatge pot suposar fins a un 60% del salari dels i les joves.

En definitiva, si dècades enrere l'accés a l'habitatge encara era possible via hipoteques a deu anys vista (sempre i quan tinguessis un treball amb contracte indefinit), actualment això es complica molt més a causa dels increments en el preu de la vivenda, molt per damunt dels que afecten l'Índex de Preus de Consum (IPC). La manca d'una xarxa d'habitatge protegit que pugui exercir de contrapès real als preus del mercat aguditza encara més la situació. Son milers els i les joves les que anualment s'inscriuen en els sortejos de pisos de lloguer i compra oferts per l'ajuntament barceloní, amb 39.000 candidats per a una oferta de 1.500 pisos entre lloguer i compra, segons dades de l'última promoció d'habitatge protegit. Dades com les acabades de citar posen en evidència una necessitat real.

Davant de totes aquestes dades, s'entén que es normalitzin els pisos compartits entre la gent jove per tal d'afrontar despeses, o bé que s'allargui l'edat de sortida de la llar familiar (sobre els 30 anys en el cas de Catalunya, contra els 23 anys de mitjana que trobem a la Unió Europea). Alhora, tot i que no només degut a aquesta qüestió, també cal entendre que s'endarrereixin cada vegada més els casaments (siguin unions civils, o simplement la vida en parella), disminueixi la natalitat o que molts i moltes joves recorrin en la mesura del possible a ajudes familiars. L'habitatge ha esdevingut, doncs, un bé altament preuat, degut a una visió que malauradament s'ha anat generalitzant i que el concep, després de ser amortitzat, com una font d'ingressos.

Una problemàtica global

Evidentment, totes aquestes qüestions requereixen una resposta estructural, de la mateixa manera que no estem abordant una problemàtica estrictament barcelonina. Assumint doncs les dificultats del consistori barceloní per tal d'oferir alternatives, per raons competencials, el cert és que té un cert marge per millorar les condicions de vida, les oportunitats, i les expectatives de desenvolupament de la gent jove. Ha d'haver-hi un compromís real per part de les administracions locals en polítiques de millora social a llarg termini, com ara: invertir en educació i formació o desenvolupar polítiques d'ocupació de qualitat tot garantint drets i condicions favorables. Així doncs, més enllà de no poder desenvolupar polítiques integrals al voltant d'aquestes qüestions, sí que existeix la capacitat de pal·liar les conseqüències de l'absència de polítiques en aquest sentit.

Sense un compromís real per acabar amb la vulnerabilitat social actual que agreuja la dificultat de l'accés a l'habitatge, es normalitzarà l'explotació juvenil com una etapa natural en el procés de desenvolupament i configuració de la nostra societat. En aquest sentit, és molt difícil entendre com els grans avenços tecnològics

L'ESTAT
DE LA

Qüestió

de les darreres dècades, que en principi han de reportar un major desenvolupament, no tingui repercussions en una millora de la qualitat de vida i del poder adquisitiu de la ciutadania.

Conseqüentment, des del Consell de la Joventut de Barcelona (CJB), que aplega en el seu si més de vuitanta entitats juvenils amb presència a la ciutat, fem una sèrie de propostes, alhora que tenim molt present que la millor manera d'efectuar polítiques actives i efectives passa per comptar amb el seguit d'agents socials que en són destinataris.

Les mesures es concreten, en matèria laboral, en:

- Reduir la setmana de treball a 35 hores sense baixada de salaris, com a forma de creació d'ocupació, acompanyant-ho de mesures que contribueixin al repartiment de la feina, a la reordenació del temps de treball i a l'eliminació de les hores extres.
- Promoure la formació continuada per a joves, adequada a les demandes del mercat i a les necessitats dels i les joves treballadores.
- Regular les empreses de serveis integrals, que en l'actualitat són les principals responsables de la precarietat juvenil, en fugir de l'aplicació de convenis col·lectius. Per aquest motiu és necessari que l'Administració sigui exemplar i no subcontracti empreses de serveis integrals que no apliquin el conveni col·lectiu de referència als seus treballadors i a les seves treballadores.
- Limitar la temporalitat dels treballadors més joves i millorar la qualitat de l'ocupació amb una major estabilitat. Reforçar la causalitat de la contractació temporal per regular de manera adequada tots els processos de subcontractació. Prioritzar la qualitat de l'ocupació de la gent jove en relació als acords referents al model productiu, a través dels plans i accions específics concertats entre l'Administració, els sindicats i la patronal. La prioritat en matèria d'ocupació juvenil ha de ser la lluita contra la precarietat i la discriminació.
- Fer una política d'ocupació específica per a les dones joves, basada en mesures d'acció positiva i en una política de formació ocupacional que sigui realment eficaç en la inserció de les dones al mercat laboral i que no les dirigeixi cap a llocs de treball que perpetuïn el rol laboral considerat femení. Cal fomentar la igualtat de tracte per als treballadors i treballadores joves, utilitzant la negociació col·lectiva com a vehicle. Promoure, en els convenis col·lectius, actuacions encaminades a eliminar les discriminacions, directes o indirectes. Eliminar la segregació per raó de gènere en el treball. I, sobretot, vetllar perquè homes i dones gaudeixin del mateix salari per la mateixa feina.
- Realització d'un mapa sobre la sinistralitat laboral, tot ressaltant aquelles empreses que registrin les pitjors dades quant a accidents als centres de treball.

L'ESTAT
DE LA

Qüestió

- Potenciar la figura de la Inspecció de Treball, augmentant-ne els recursos i el pes polític. Es necessiten més inspectors i inspectores i un funcionament més al marge dels interessos d'organismes en pro dels interessos de l'empresariat.

En matèria d'habitatge,

- Crear mecanismes perquè els i les joves puguin hipotecar el 100% del valor de l'habitatge i no només un 80%, perquè aquesta és una de les barreres més importants en l'accés al HPO (Habitatge de Protecció Oficial).
- Impulsar un Consorci Metropolità de l'Habitatge, després de la creació del Consell de l'Habitatge Social de Barcelona, per tal de poder abordar les polítiques d'habitatge des d'una perspectiva que reculli la diversitat de visions i capacitats.
- Donar prioritat a la recuperació tant d'habitatges com de zones i/o barris degradats, i promoure la rehabilitació amb ajuts a canvi de garantir la sortida al mercat dels pisos.
- Regular la masoveria urbana com a eina per evitar l'envelliment dels immobles. Cal potenciar aquesta figura per tal de poder posar nous pisos en lloguer a canvi de contractes que no s'hagin de reduir exclusivament a acords de tipus monetari.
- Establir un pla integral d'acollida de joves estudiants mitjançant la destinació de sòl qualificat d'equipament públic per a la construcció de residències d'estudiants i el desplegament del programa *Viure i Convivre*.
- Realitzar una segona fase de construcció de 10HJ que superi els 4.000 habitatges, garantint la gestió transparent dels processos de difusió, selecció i accés al conjunt de l'oferta de places. Caldrien noves promocions a tots els districtes de Barcelona.
- Garantir un percentatge mínim per a joves a les promocions d'habitatge protegit promogudes per l'Ajuntament i destinades a facilitar l'accés a persones amb rendes baixes.
- Potenciar les borses d'habitatge juvenil, tot augmentant-ne els recursos per tal que aquestes permetin una major intervenció a l'hora de facilitar els lloguers.

En matèria d'educació,

- Oferir un pla de xoc d'inversió per afrontar de forma urgent la renovació i posada al dia de tots els centres educatius que presenten dèficits infraestructurals importants. En aquest sentit, suprimir les barreres arquitectòniques a les escoles per tal de garantir l'acollida d'alumnat, professorat i personal laboral amb discapacitats.

L'ESTAT
DE LA

Qüestió

- Diversificar l'increment de places ofertes als cursos de Formació Professional en funció de les necessitats socials i no del cost econòmic. Així doncs, cal adequar de la forma més òptima possible l'oferta de cursos amb la demanda de matriculacions així com de futures contractacions.
- Permetre la participació activa a l'Observatori de la Formació Professional i la transició al món del treball de l'associacionisme juvenil mitjançant el Consell de la Joventut de Barcelona (CJB) i els sindicats juvenils de treballadors i treballadores.
- Permetre la participació del Consell de la Joventut de Barcelona (CJB) i dels sindicats juvenils de treballadors i treballadores com a interlocutors al Consell de la Formació Professional de Barcelona.
- Potenciar les pràctiques laborals dins del sistema d'ensenyament superior, si bé les persones que realitzin aquestes pràctiques no poden entendre's com a substitutives de la plantilla laboral necessària. Els centres docents han de vetllar per a disposar de pràctiques en les seves borses que s'ajustin a les necessitats de l'estudiant.